

Vergaderjaar 2011–2012

33 180

EU-mededeling betreffende het Europees programma voor monitoring van de aarde (GMES) en zijn operationele diensten (vanaf 2014) COM(2011)831¹

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 24 februari 2012

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap² hebben in de vergadering van 7 februari 2012 gesproken over de mededeling van de Europese Commissie betreffende het programma voor monitoring van de aarde (GMES) en zijn operationele diensten (vanaf 2014)³. De leden van de **SP**-fractie hebben daarover een aantal vragen. De leden van de fracties van de **PvdA** en **GroenLinks** sluiten zich bij de vragen aan. Deze vragen zijn opgenomen in de brief aan de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 16 februari 2012.

De minister heeft op 22 februari 2012 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Fred Bergman

¹ Het COM-document is als bijlage bij dit verslag opgenomen.

² Samenstelling:

Holdijk (SGP), Dupuis (VVD), Linthorst (PvdA), Kox (SP), Sylvester (PvdA), Essers (CDA), Engels (D66), Thissen (GL), Nagel (50PLUS), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU) Schaap (VVD), Smaling (SP), Flierman (CDA), (*voorzitter*), Lokin-Sassen (CDA), Backer (D66), Ganzevoort (GL), (*vice-voorzitter*), De Lange (OSF), Ter Horst (PvdA), Koole (PvdA), Sent (PvdA), Van Strien (PVV), Sörensen (PVV) en Frijters-Klijnen (PVV).

³ Zie E120006 op www.europapoort.nl

BRIEF AAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Den Haag, 16 februari 2012

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben in de vergadering van 7 februari jl. gesproken over de mededeling van de Europese Commissie betreffende het programma voor monitoring van de aarde (GMES) en zijn operationele diensten (vanaf 2014). De leden van de **SP**-fractie hebben daarover een aantal vragen. De leden van de fracties van de **PvdA** en **GroenLinks** sluiten zich bij de vragen aan. Deze leden begrijpen overigens dat de Commissiemededeling besproken zal worden tijdens de aankomende Raad voor Concurrentievermogen op 20 en 21 februari a.s. Zij verzoeken u nog vóór deze Raad kennis te nemen van onderstaande vragen en opmerkingen. Zij stellen een spoedige beantwoording van de gestelde vragen bijzonder op prijs.

Het GMES is een programma voor aardobservatie waarmee informatie wordt verzameld die van belang is bij Europese besluitvorming over duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering en ontwikkelingswerk. De mededeling van de Commissie is nogal breed opgezet, maar tegelijkertijd in de beperkte omvang nog weinig *gefocust* op specifieke problemen, menen deze leden.

Gezien de kritiek op het huidige klimaatonderzoek zou dat volgens hen wel wenselijk zijn. Op een goed moment gingen zelf stemmen op het KNMI af te schaffen, gelet op zijn nogal academische benadering van klimaatonderzoek. Deze leden geven u graag wat suggesties mee over de mededeling en hebben daarover ook een aantal vragen en opmerkingen.

GMES is om ten minste drie redenen van belang voor Nederland. GMES geeft inzicht in de effecten van klimaatveranderingen. Doordat GMES informatie over grotere gebieden (regionaal, continentaal en ook mondiaal) geeft, wordt er op meerdere schaalniveaus inzicht verkregen in de verandering van het klimaat en vooral in neerslagpatronen. Dit is van belang opdat er voorbereidingen kunnen worden getroffen voor problemen die samenhangen met watermanagement, zoals droogtes, maar vooral ook rivieroverstromingen en extreem hoog water langs de kust door stormen en zeespiegelstijging. Ook de recent aangenomen Deltawet richt zich op deze zaken en kan baat hebben bij GMES. Deze leden voorzien dat GMES ook een soortgelijke rol zou kunnen vervullen ten aanzien van klimaateffecten op landbouw en wereldvoedselvoorziening.

Genoemde onderwerpen komen voorts ook aan bod in de Focusbrief Ontwikkelingssamenwerking van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 18 maart 2011 en vallen ook onder de tien internationale topsectoren. Nederland heeft verder een sterke private sector voor dienstverlening op dit gebied, zoals het Geomatica Business Park in de Noordoostpolder en de bedrijven die lid zijn van de branchevereniging Geo-business Nederland (GBN). Zo omvat GBN circa 100 bedrijven met een omzet van circa € 1,5 miljard per jaar. Daarnaast is er een sterke academische onderzoekinfrastructuur op dit gebied (ITC-UT, TUD, WUR, UU, VU).

Tot slot kan de door GMES geleverde informatie tevens helpen strategisch te investeren voor de opvang van problemen of zelfs rampen op nationaal en internationaal niveau. De mogelijkheid van (bijna) *real time* waarneming en besturing van processen en calamiteiten geeft de mogelijkheid voor de industrie, het bedrijfsleven en de wetenschap om in het kader van een aantal topsectoren nieuwe reactiemechanismes te ontwikkelen en deze expertise internationaal in te zetten.

Het Nederlandse kabinet is tegen het opzetten van een apart fonds voor GMES en daarmee ook tegen een intergouvernementele overeenkomst om deelname van de EU-lidstaten te regelen, zo begrijpen de leden van de fracties van PvdA, SP en GroenLinks uit het BNC -fiche. Zij hebben het volste begrip voor de wens van de regering de Europese uitgaven zoveel mogelijk binnen één Meerjarig Financieel Kader (2014–2020) te houden en steunen dat ook. Deze leden hopen niettemin dat GMES op basis van de bovenstaande overwegingen zich toch in de bijzondere aandacht van de Nederlandse regering mag verheugen. Kan de regering aangeven op welke wijze vorm zou kunnen worden gegeven aan GMES, binnen of buiten het Meerjarig Financieel Kader? Kan financiering van GMES, in de ogen van de regering, bijdragen aan een efficiëntere en effectievere benutting van de (zeer forse) nationale middelen die geormerkt zijn en worden in het kader van de uitwerking van de Deltawet?

Deze leden merken ook op dat de Nederlandse regering steeds een belangrijke contribuant aan het werk van het VN-Milieuprogramma, UNEP, is geweest. Onder auspiciën van UNEP fungeert het GEMS als onderdeel van de zogenaamde Earthwatch. Daarnaast is er ook verwantschap met het belangrijke werk van de World Meteorological Organization. Deze leden vragen tot slot op welke wijze de Nederlandse regering ertoe probeert bij te dragen dat de activiteiten van deze drie betrokken organisaties (EU, UNEP, WMO) goed op elkaar afgestemd worden en bevordert dat de onderzoeksresultaten van GMES ook ter beschikking staan van deze organisaties, mede met het oog op de belangen van ontwikkelingslanden die hiermee gemoeid zijn.

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien met belangstelling uit naar uw reactie.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
A. H. Flierman

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 februari 2012

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen die zijn gesteld door de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de Europese Commissiemededeling inzake GMES. De vragen werden mij toegestuurd op 16 februari 2012 onder nummer 150020U.

1

Kan de regering aangeven op welke wijze vorm zou kunnen worden gegeven aan GMES, binnen of buiten het Meerjarig Financieel Kader?

GMES is een vlaggenschipprogramma van het Europese ruimtevaart-beleid. Dit is nogmaals bevestigd tijdens de Raad voor Concurrentievermogen van 6 december jongstleden. Voor het kabinet is het dan ook belangrijk dat Europa zich de komende jaren concentreert op het tot stand brengen van GMES.

GMES wordt op dit moment (tot en met 2013) vanuit de EU begroting gefinancierd. De Commissie geeft in de mededeling onvoldoende argumenten waarom dit vanaf 2014 niet meer mogelijk is en waarom dit reden is voor oprichting van een fonds buiten de EU begroting. Het kabinet is van mening dat een apart stelsel van afspraken voor een fonds en beheer van GMES veel bewerkelijker is dan voortgezette financiering uit de EU-begroting. Het kabinet is van mening dat alle Europese uitgaven binnen het EU Meerjarig Financieel Kader moeten worden opgenomen. Dat bevordert de transparantie en een horizontale belangenafweging en voorkomt dat de prikkels tot begrotingsdiscipline worden afgezwakt. Het kabinet ziet dan ook geen voordelen en uitsluitend nadelen aan het voorstel van de Commissie. Het risico is vertraging en daarmee gebrek aan continuïteit van de data en verlies van vertrouwen bij gebruikers.

Het kabinet is dan ook van mening dat GMES, net als nu het geval is, als EU programma uitgevoerd en binnen het Meerjarig Financieel Kader gefinancierd moet worden. Voor Nederland moet een dergelijk programma in ieder geval voorzien in: een transparante begroting; een duidelijke beheersstructuur; een goed databeleid; en gegarandeerde betrokkenheid van de gebruikers.

Tijdens de gedachtewisseling die op de Raad voor Concurrentievermogen van 21 februari zal plaatsvinden, zal Nederland de Commissie oproepen te komen met een voorstel voor een GMES programma dat continuïteit biedt, dat naar behoren is ingebed in de Europese regelgeving en binnen het EU Meerjarig Financieel Kader 2014–2020.

2

Kan financiering van GMES, in de ogen van de regering, bijdragen aan een efficiëntere en effectievere benutting van de (zeer forse) nationale middelen die geormerkt zijn en worden in het kader van de uitwerking van de Deltawet?

Het GMES programma is er op gericht om de Europese capaciteit voor aardobservatie te versterken. Het programma levert een grote hoeveelheid monitoringsgegevens en -diensten die mede relevant kunnen zijn voor beleidsprogramma's die volgen uit de Deltawet. Hierdoor wordt

de ontwikkeling van vernieuwende applicaties bevordert. Deze ontwikkelingen zijn in een te vroeg stadium om eventuele besparingen concreet te maken.

3

Op welke wijze probeert de Nederlandse regering ertoe bij te dragen dat de activiteiten van deze drie betrokken organisaties (EU, UNEP, WMO) goed op elkaar afgestemd worden en bevordert dat de onderzoeksresultaten van GMES ook ter beschikking staan van deze organisaties, mede met het oog op de belangen van ontwikkelingslanden die hiermee gemoeid zijn.

GMES wordt de belangrijkste Europese bijdrage aan de implementatie van het wereldwijde «Global Earth Observation System of Systems» (GEOSS). GEOSS is een initiatief van de «Group on Earth Observations» (GEO) waarvan zowel Nederland als de Europese Commissie lid zijn. UNEP en WMO, evenals vele andere VN, milieu, veiligheid en meteorologie gerelateerde organisaties, nemen deel in GEO en GEOSS. Het kabinet zet zich in EU en breder verband in voor een vrij toegankelijk en open databeleid van GMES.

In het Convenant Water en Klimaat werkt een grote groep Nederlandse organisaties, bedrijven en kennisinstellingen samen op het gebied van ruimtevaart en geomatica t.b.v. waterproblematiek, klimaatadaptatie en voedselzekerheid in een aantal ontwikkelingslanden. De Nederlandse overheid begeleidt en ondersteunt de activiteiten binnen dit convenant, die afgestemd worden met de ontwikkelingen binnen GMES, GEOSS en GEO.

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
M. J. M. Verhagen